

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ד, 2024
מספר השאלון: 011281
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון – הבנה והבעה – 50 נקודות
חלק שני – לשון – 50 נקודות
פרק א: שם המספר ואותיות השימוש
פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.
שימו לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
נספחים: נספח 1 – מאמרים; נספח 2 – דף עזר.
הנחיות מיוחדות למועד זה: שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות. יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.
פרק ב: תחביר – בפרק זה חמש שאלות, 7–11 (לכל שאלה – 12 נקודות).
תוכלו לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק לא יעלה על 40 נקודות.
פרק ג: מערכת הצורות – בפרק זה חמש שאלות, 12–16 (לכל שאלה – 12 נקודות).
תוכלו לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק לא יעלה על 40 נקודות.

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון – הבנה והבעה

שאלה 1

- א. (1) כן
- (2) לא
- (3) לא
- (4) כן

ב. אפשרות א – פעולה (2): חברת ההסעות קיבלה מן העירייה תשלום בעבור הסעת ילדי המפונים. היא פעלה מתוך אינטרס כלכלי, ולכן פעילותה אינה סולידרית. במאמר 1 נכתב ש"מי שפועל מתוך סולידריות ולשם הסולידריות אינו מפיק מכך תועלת אישית", ושהאכפתיות היא מוכנות לפעול "למען מטרה, שאינה נובעת מן האינטרס האישי של החברים בה".

אפשרות ב – פעולה (3): האזרח התנה את עזרתו בצילום מעשיו ובפרסומם, כלומר רצה להפיק מן העזרה תועלת אישית (תדמית ופרסום). לכן פעולתו אינה סולידרית: לפי מאמר 1, "מי שפועל מתוך סולידריות ולשם הסולידריות אינו מפיק מכך תועלת אישית, התועלת היא עבור הכלל בלבד".

שאלה 2

- הסברים רבים של מושגים
- כתיבה אובייקטיבית בלי הבעת עמדה של הכותב

שאלה 3

- א. שני הכותבים חוששים שהסולידריות לא תימשך זמן רב, אלא תתפוגג (תתפורר, תימוג) עם הזמן.
- ב. על פי מאמר 2: יש לחזק (לשמור) את האמון בחברה – בין חברי הקבוצה ובין חלקי החברה – משום שהאמון הוא תנאי לקיומה של הסולידריות.
- על פי מאמר 3: יש ליצור סדר חדש של "קומונינג" – התארגנות אנושית שיתופית שבה קהילות וארגונים ממונים על מרחבי החיים ועל המשאבים המשותפים של החברים בהם.

שאלה 4

- א. הפרט המתנדב זוכה בתחושה של משמעות, המגרשת – ולו לשעות ספורות – את תחושת חוסר האונים.
- ב. (2) קומונינג הוא ביטוי לסולידריות.

שאלה 5 – סקירה לדוגמה

סולידריות: הגדרה ותנאים לקיומה

סולידריות היא תחושת שייכות של אדם למעגל חברתי והזדהות שלו עם אנשים, קבוצות וקהילות אחרים (בועז, 2023; שורק, 2015). המושג מבטא ערכות בין אזרחים (בועז, 2023), והזדהות זו יכולה לנבוע מאמפתיה, מקרבה רעיונית או מערכים משותפים. זוהי מחויבות כלפי הזולת שהאדם מקבל עליו מרצון ומבטא ברגשותיו ובמעשיו (שורק, 2015).

כדי שסולידריות תתקיים, נדרשים כמה תנאים. התנאי הבסיסי הוא אמון בין חברי הקבוצה: רק כשאדם בוטח בחבריו הוא מוכן לפעול ואף להסתכן למענם (שורק, 2015). כדי שהאמון יישמר, על חברי הקבוצה להרגיש שכל אחד נושא בנטל במידה שווה ופועל מתוך דאגה כנה לזולת ולא מתוך מניעים אישיים (בועז, 2023). תנאי נוסף הוא אכפתיות – "דבק" קהילתי המתבטא במוכנות לפעול יחד למען מטרה שאינה משרתת אינטרס אישי. התנאי השלישי הוא אחווה, כלומר שילוב של אהבה, דאגה ושותפות גורל; בלעדיה לא סביר שאדם ישלם מחיר בעבור רווחתם של אחרים (שורק, 2015).

אמון, אכפתיות ואחווה הם אפוא היסודות שעליהם נשענת הסולידריות בכל קבוצה.

ביבליוגרפיה

בועז, ח' (אוקטובר, 2023). סולידריות כמשאב מתכלה. מכון ון ליר בירושלים. אוחר מ־vanleer.org.il.
שורק, י' (ינואר, 2015). סולידריות. לקסיקון, גיליון מס' 3. אוחר מ־kaye.ac.il.

חלק שני – לשון

שאלה 6

- ב־חמישה בדצמבר
- ארבעה עשר אלף ארבע מאות שמונים ושישה מתנדבים
- אָחַד מן המיזמים
- בפעם ה־שבע עשרה
- בשנת אֲלָפִים עָשָׂרִים וְאַחַת
- בְּשָׁלוֹשׁ שָׁנוֹת קִיוֹמָה
- ב־חמישים וארבעה ערים וישובים
- אֲרֻבָּעִים וְשָׁמוֹנֶה אַחֲזוּזִים
- אֲרֻבַּעַת תַּחֲוֹמֵי הַהִתְנַדְּבוֹת
- פִּי שְׁלוֹשָׁה

שאלה 7

א. (1)

I. משפט מאוּחָה; הקשר הלוגי: ניגוד. [בתקופת הקורונה המגבלות על ההתקהלות היו מחמירות מאוד], [אך הציבור הישראלי עמד בהן].

II. משפט פשוט.

III. משפט מורכב: יש דברים רבים [שאנחנו יכולים לעשות לשימור העשייה החברתית גם ביום שאחרי המלחמה]. פסוקית לוואי

(2) בסוף המאה התשע עשרה נוספה למושג "סולידריות" משמעות פוליטית [לאחר שעובדים התארגנו נגד מעסיקים בנוגע לזכויותיהם]. פסוקית זמן
(אפשר גם: "אחרי ש...", "כאשר...", ובלבד שבפסוקית יש נשוא נטוי.)

ב. בעקבות האירועים – תיאור

תזדקק – נשוא

החברה – נושא; הישראלית – לוואי (של "החברה")

לריפוי – מושא; רחב – לוואי (של "ריפוי"); היקף – לוואי (של "רחב")

שאלה 8

א. (1) פסוקית נושא.

(2)

I. מי שמצטרף לארגוני התנדבות, נחשף ליצירתיות ולרוח האנושית [הבאות לידי ביטוי בארגונים אלה]. פסוקית לוואי

II. [כדי שתתקיים סולידריות לאורך זמן], פסוקית תכלית (תיאור תכלית) חשוב שיישמר האמון בין החברים בקבוצה.

ב. (1)

I. בחברה סולידרית יש התנדבות רבה, מתן עזרה ותמיכה רחבה.

II. כל אחד מן החברים בקבוצה פועל ממניעים כנים של דאגה לזולת ולא מסיבות אישיות.

(2)

משפט	התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט	הקשר הלוגי בחלק הכולל
משפט I	נושא	הוספה (ריבוי)
משפט II	תיאור (סיבה)	ניגוד

שאלה 9

א. (1)

- I. סולידריות היא תחושת שייכות של אדם למעגל חברתי, לפי הסוציולוג אמיל דורקהיים.
II. ודאי יש דברים שאנחנו כחברה יכולים לעשות לשימור העשייה החברתית המשותפת.

(2)

- משפט I – ההסגר מציין את מקור הדברים (מי אמר זאת).
משפט II – ההסגר מביע את עמדת הדובר: ודאות והחלטיות בנוגע לנאמר.

	התמורה	המילה שהתמורה ממירה	התפקיד התחבירי של המילה שהתמורה ממירה	ב.
משפט I	אמון, אכפתיות ואחוזה	המושגים	נושא	
משפט II	בתקופה הקשה של מלחמת אוקטובר 2023	היום	תיאור (זמן)	

שאלה 10

- א. המועצה הישראלית להתנדבות ערכה סקר בקרב אלף משיבים. על פי נתוני הסקר, שיעור המתנדבים מתחילת המלחמה הוא כמעט חמישים אחוז. כמעט מחצית מהמתנדבים בעת מלחמה מתנדבים גם בשגרה. רוב המתנדבים בוחרים לסייע באיסוף מוצרים, באריזה ובחלוקת ציוד ומזון. רונית בר, מנכ"לית המועצה הישראלית להתנדבות, מציינת: "במציאות שבה יש מאות אלפי מפונים, שיעור התנדבות של כמעט חמישים אחוז הוא נתון מרשים שמלמד על הסולידריות בחברה הישראלית ועל החוסן שלה".

- ב. מתנדבים ("כמעט מחצית מהמתנדבים בעת מלחמה מתנדבים גם בשגרה") – נושא; פועל.
מפונים – נושא; שם עצם.
מרשים – לוואי; שם תואר.

שאלה 11

א. פעילי התנועה "אזרחים למען אזרחים" עזרו למשפחות נזקקות ככל האפשר, מכיוון שהם נחשפו לבקשות הסיוע שלהן.
או: מכיוון שפעילי התנועה "אזרחים למען אזרחים" נחשפו לבקשות הסיוע של משפחות נזקקות, הם עזרו להן ככל האפשר.

- ב. I. מעולם איש לא נהיה עני כשנתן משלו לזולת.
II. כאשר עכבישים פועלים יחד, הם יכולים לקשור אריה.
- ג. משפט I: חובה/המלצה – משמעות מודאלית ("יש להתייחס" = צריך להתייחס; נשוא מודאלי).
משפט II: קיום ("יש" = קיים, נמצא; נשוא קיומי).
- ד. I. אין – נשוא (נשוא קיומי).
II. אינה – אוגד.
III. היא (הראשונה, "היא רבת כוח") – אוגד; היא (השנייה, "והיא מתגברת") – נושא.

שאלה 12

הפועל	השורש	הבניין
התעורר	ע-ו-ר	התפעל
מָעַלָה	ע-ל-י	הפעיל
מְעַנְנֹת	ע-נ-ן	פועל
כְּרוּכָה	כ-ר-ך	קל (פעל)
לְהוֹעִיל	ו-ע-ל	הפעיל
מְזַדְּדִים	ז-ה-י	התפעל

- ב. (1) מְכַנֵּם – שורש כ-נ-י (שלושת האחרים – מן השורש כ-ו-ן).
(2)

נפעל	פיעל	הפעיל
נְכוֹנִים	מְכוֹנְנִים, מְכַנֵּם	מְכַנֵּם

שאלה 13

- א. • תגובה – שורש: ג-ו/י-ב; הגבתי.
• גובה – שורש: ג-ב-י; גביתי.
• גבוהה – שורש: ג-ב-ה; גבהתי.
- ב. זוג (1): I נוצרו, (7) יצורים – השורש המשותף: י-ו-צ-ר.
זוג (2): II נצר, (5) נצור – השורש המשותף: נ-צ-ר.
זוג (4): III נצור, (6) מצור – השורש המשותף: צ-ו/י-ר.
(המילה (3) צרור – מן השורש צ-ר-ר – אינה שייכת לאף זוג.)
- ג. נענה

שאלה 14

- א. (1)
מתנדבים ("...בעת מלחמה מתנדבים גם בשגרה") – פועל.
המתנדבים ("רוב המתנדבים") – שם עצם.
מפנים – שם עצם.
מרשים – שם תואר.
(2)
• נתון מרשים – השורש: ר-ש-ם.
• ההורים מרשים – השורש: ר-ש-י.
- ב. (1) שם תואר.
(2) כליון
- ג. הוקמו – הופעל
נולדו – נפעל
יימצאו – נפעל
(ש)מכוונות – פועל

שאלה 15

א. (1)

מקטל	מקטול	מקטלה
מחלף	מחבוא	מלונה
מוסד		מועצה
מבנה		מפקדה

(2) מועצה - יועץ; מבנה - בנאי (או: בונה); מפקדה - מפקד.

ב. (1) קטלת.

(2) משקל קטלת הוא משקל המציין מחלות (אדמת, שפעת, צהבת, דלקת). הבחירה לגזור את המילה "שתפת" (מן השורש ש-ת-פ) במשקל זה מציגה את השיתוף הבלתי מבוקר של מידע כמחלה מדבקת, ובכך מחזקת את המסר בדבר הסכנה שבשיתוף המידע - כמו שגם הצירוף "יכולה להדביק את כולנו" מבהיר.

ג. (1) השורש: ב-ה-ל; המשקל: תקטלה.

(2) תפאורה, תפוגה.

שאלה 16

א. התארגנות (או: התבוננות) - התפעל

ארגון - פיעל

עשייה - קל (פעל)

הבנה - הפעיל

ב. (1)

שורש ומשקל	בסיס וצורן גזירה סופי
מהיר	משמעות
פסולים	רעיוני

(2) פסולים - קל (פעל).

ג. (1) נטייה.

(2) תלבושתה.

(3) שייכות (כינוי קניין - "התלבושת שלה").

(4) צורת נקבה (נקבה יחידה).

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon